

- پیشینه رنگرزی و چاپ

بیشتر مواد طبیعی دارای رنگ هستند + ایران یکی از غنی ترین کشورها در حوزه گیاهان رنگزا است

معدن گیاهان رنگزا ایران: ← استان چهارمحال و بختیاری

معلوم نیست بشر از چه زمانی از رنگ استفاده کرده است اما

قدیمی ترین آثار کاربرد رنگ به حدود ۱۵۰۰۰ سال قبل باز می گردد. در این تاریخ استخوان هایی یافت شده است که روی آنها اثر رنگ آخرايي دیده می شود.

در هشت هزار سال قبل بشر داخل فلات ایران با استفاده از اکسید های آهن و منگنز شید های مختلف سیاه و قرمز را تولید می کند. در پنج هزار سال قبل بشر داخل فلات ایران در زمینه استفاده از رنگ های معدنی پیشرفت کرد و از خاک رُس در رنگرزی استفاده کرد.

در پنج هزار سال قبل در شوش و سیلک کاشان ظروف سفالی با رنگ و لعاب (زرد + سیاه + قرمز + قهوه ای + سفید) در سیلک کاشان توانستند به اکسید های دو و سه ظرفیتی آهن دست یابد و شید های کامل (زرد + سیاه + قرمز + قهوه ای) را کامل بدست آورند.

در کرت و مینوس (تمدن های اژه)، رنگ قرمز با حلزون دریایی بدست آمد و استفاده از رنگ های طبیعی محدود به نباتات و مدنی ها نشد

بنابراین سیر کشف رنگزا های طبیعی

رنگزاهای معدنی ← رنگزاهای نباتی ← رنگزاهای حیوانی

اما بیشترین تنوع رنگزاهای طبیعی

الف- رنگزاهای نباتی ب- رنگزاهای حیوانی ج- رنگزاهای معدنی

اوج شکوه رنگرزی در دنیای باستان با هخامنشیان آغاز می شود.

رنگرز جز طبقات بالا جامعه محسوب شده و مورد احترام بوده است.

اما پیشینه چاپ از پیشینه رنگرزی نیز مبهم تر است.

اولین نمونه از پارچه های قلمکار ← مقابر مصر در هزاره سوم پیش از میلاد

نمونه هایی دیگر از چاپ قلمکار ← گورکان های سکایی (چین و ایران)

محققان معتقد هستند قلمکار سازی در هزاره چهارم پیش از میلاد توسط هندیان اختراع شده است.

قاب های قلمکار سازی به طول پنج سانتی متر و صفحات چاپ شده پیدا شده اند.

اوج قلمکار در عهد ساسانی رقم می خورد.

تاریخ صنعتی چاپ پارچه

در سال ۱۷۴۴ کین و پلات انگلیسی ← اولین ماشین چاپ پارچه

در اواخر قرن هجدهم ماشین چاپ غلتکی جایگزین ماشین کین و پلات شد.

در ابتدای قرن نوزدهم غلتک های چوبی ماشین چاپ به غلتک های فلزی تبدیل ← کیفیت و دوام افزایش

در ۱۸۵۶ ویلیام هنری پرکین بصورت اتفاقی اولین رنگزاهای مصنوعی را کشف کرد + ماوین + بازیگ + روی پشم ثبات نداشت + ایران و آنتولی موش آزمایشگاهی شدند + برای پنبه مناسب بود.

نیروی برق ← چند غلتک همزمان + پشت و روی پارچه

در قرن بیستم ← اسکرین + شابلون سازی + مواد حساس به نور ← ماشین تمام خودکار چاپ

اولین ماشین چاپ در ایران در سال ۱۳۲۰ ← کارخانه چیت بهشهر مازندران

انواع ماشین های چاپ صنعتی

الف- چاپ اسکرین تخت

چاپ در متر از کم تا متوسط + شابلون تخت + طرح راپورت نسبتا بزرگ + خمیر چاپ از شابلون به سطح

ب- چاپ غلتکی

سیلندر بزرگی که پیرامون آن تعدادی غلتک چاپ قرار دارد + رنگ به این غلتک های چاپی منتقل شده + غلتک ها حکاکی شده اند + در تماس با پارچه نقش روی آنها منتقل می شود.

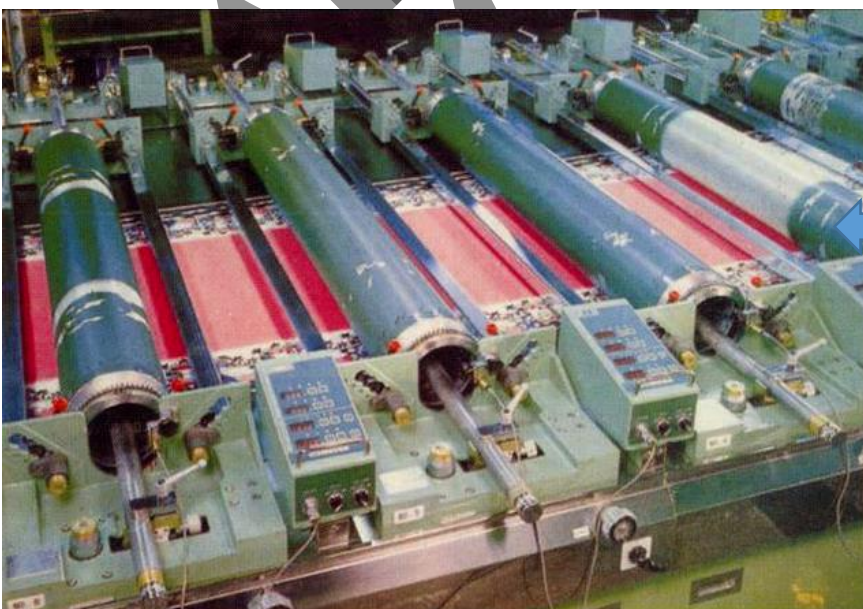
چاپ ظریفتر می شود.

هزینه تهیه غلتک های چاپ زیاد است پس فقط برای متر از های زیاد قابل استفاده است.

ج- چاپ اسکرین روتاری

چاپ بصورت مداوم (مانند غلتکی) + ترکیب غلتکی و اسکرین تخت

تعدادی شابلون بصورت افقی روی میز (طرح های متغییر + غلتک ها طرح های ثابت

از ختن (شمال غربی چین امروزی) و از پیروان مانی بدست آمده است ← ساسانیان + انتقال مهارت + کاربرد آیینی

چاپ پشت و روی پارچه
تقریباً یکسان است
طرح شبیه به هم

روی پارچه:

بانوی برجسته روی قالیچه ای زرد رنگ + جامه سفید رنگ دارد + دامن لباس با شتاب سرخ منگوله دار از میان بدن جمع شده است + در حاشیه سمت چپ بانو دو گل بزرگ نیلوفر آبی + سمت راست بانو لوحه آویزان + نوشته: این چهره شاهزاده خانم بوسوش است + کتابی تذهیب شده با حشیه سرخ دردست + پایین پا سمت راست بانو بوسوش، زنی با لباسی معمولی به صورت احترام آمیز زانو زده است.

در بخش بالایی فردی با جمه سرخ + هاله سرخ + کتاب یا صندوقچه روی دامنش ← مقام بالاتر (شاید خدا)

دو مرد سفید پوش در طرفین مقام بالاتر

در آیین مانی وقتی دست‌ها را می‌پوشانند، یعنی در حال توبه هستند.

بیرق یا پرچم منطقه ای خاص

اندازه پارچه ۱۶ در ۴۵.۵ سانتیمتر
جنس پارچه از کتان
فرم نهایی پارچه احتمالاً مثلثی شکل

پشت پارچه:

بانو یا فردی دیگر (ریش و سیل) جایگزین بانو شده است + فرش و نیلوفرها نیستند + لوح خالی است + قسمت بالایی یکسان است.

فرم فرد این بار بیانگر نیایش در آیین مانی است

پارچه دوم : مانوی برجسته

۱۷ در ۴۲ سانتیمتر = چاپ پشت و رو

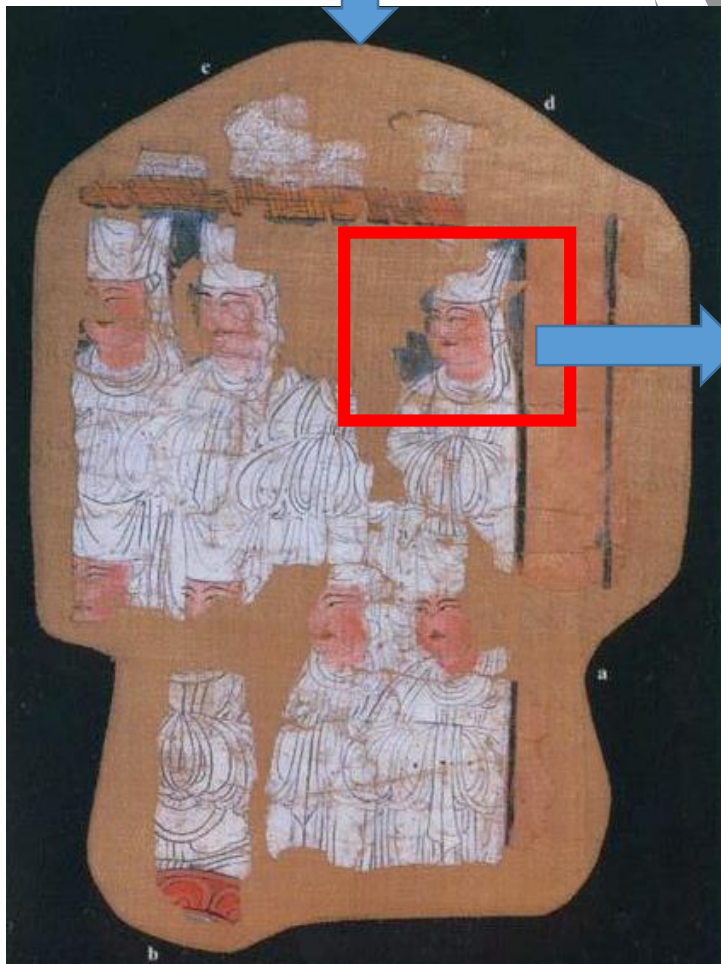
زمینه سرخ رنگ + دور تا دور چهره و قامت مانوی برجسته
با گل نیلوفر آبی + لوح دارد اما نوشته ندارد + جامه سفید +
طناب سرخ منگوله دار میان بدن + کلاه آیین مانوی + با کلاه
زن در پارچه قبل متفاوت (پس کلاه زن و مرد در مانویت
یکسان نیست) + در بالا همان مقام خدایی + سمت راست
جوانمرد با کلاه سیاه مخروطی + در چپ بانو سرخ جامه زانو
زده

در پشت چپ بانو سرخ جامه زانو زده حذف شده است.

پارچه سوم : بیرق برگزیدگان

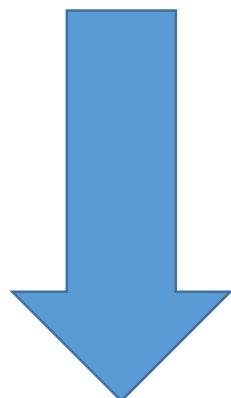
۲۰ در ۳۰ سانتیمتر - قسمتی از یک بیرق بزرگ (احتمالا
گوشه راست و بالایی باقی مانده است) - بیرق احتمالا سک
در یک متر بوده است.

زمینه پارچه آبی کم رنگو از بین رفته است (رنگ خورنده) + دوردیف
موازی + هر ردیف چهار برگزیده + جامه سفید و دستار سفید (شبیبه
مردان جنوب خراسان) + رنگ چهره زرد نیست و سرخ و سفید است
و احتمالا ایرانی هستند.

پارچه سوم : بانو و گل شاه عباسی

فرم لباس مشابه قبل + جامه سفید + کلاه زنانه قبلی + شبیه به گل
شاه عباسی (گلجام) در زیر پارچه

تاریخ

گل شاه عباسی

